

Preek Palmzondag, 28 maart 2021, Ieper, ds. Eleonora Hof

Johannes 8:30-36

Ongeveer 40 miljoen mensen leven op dit moment in een vorm van moderne slavernij. Wat is dat? Dat je eigendom bent van iemand die je hele leven compleet kan bepalen en die profiteert van jouw gratis arbeid. Er zijn talloze schrijnende voorbeelden wereldwijd. Denk bijvoorbeeld in Cambodja, waar veel nog heel jonge meisjes in de prostitutie werken. Maar denk ook aan alle arbeiders in de golfstaten die hun paspoort moeten inleveren en die zich letterlijk dood werken. Bij de bouw van de stadions voor het WK voetbal zijn op zijn minst al 6500 slachtoffers gevallen.

Dit zijn echt ongelooflijke aantallen en maken duidelijk dat het probleem van slavernij niet alleen een probleem is van vroeger. De werken van barmhartigheid zijn daarom nog steeds een aanleiding voor ons om ons in te zetten voor vrijheid. Eén van de werken van barmhartigheid is: “de gevangenen bezoeken.” Maar hoe komen we dan aan het bevrijden van gevangenen? In de vroege kerk werd al gezegd dat het hier niet alleen ging over het bezoeken van gevangenen, maar ook over het bevrijden. Het ging dan natuurlijk niet over mensen die terecht gevangen zaten voor een misdrijf, maar het ging over bevrijding van de slavernij. Want slavernij past niet in Gods nieuwe wereld. Geen mens is eigendom van een ander mens. En het grootste kwaad wat je dan ook kan doen is een ander mens zijn of haar vrijheid ontnemen.

Jezus zelf was ook een bijzonder groot voorvechter van vrijheid. Hij raakt verwikkeld in een verhit gesprek met omstanders. Jezus zegt: Als je de waarheid kent, dan ben je daadwerkelijk vrij. Want de waarheid zal je vrij maken.

Maar zijn gesprekspartners hebben eigenlijk helemaal niet het idee dat ze ergens van bevrijd moeten worden. Zij zeggen tegen Jezus: Wij zijn nakomelingen van Abraham en we zijn nooit iemand slaaf geweest – hoe kunt u dan zeggen dat wij bevrijd zullen worden?

Dat is een mooi staaltje “alternatieve feiten”. Hoezo nooit slaven geweest? Zijn ze dan compleet vergeten dat ze daadwerkelijk slaven geweest zijn in Egypte? En dat de Heer hen uit de slavernij bevrijd heeft? Vreemde reactie die eigenlijk helemaal geen sense maakt.

Of misschien toch wel, want ze zouden nooit willen toegeven dat ze helemaal niet vrij zijn en misschien wel nood aan bevrijding hebben. Terwijl dat evident natuurlijk wel zo is. Want ze zitten juist wel helemaal vast. Jezus zegt daarom: als je blijft zondigen, dan blijf je vastzitten in de zonde en ben je er een slaaf van geworden. Maar Ik kan jullie juist wel vrijmaken van de zonde.

Want Jezus is de Waarheid. En de Waarheid maakt je vrij. Maar dan moet je wel onder ogen durven zien dat je nog wel ergens verstrikt in zit. Het mooie nu van de woorden van Jezus is dat die vrijheid voor iedereen te bereiken is.

Want Jezus' dood en Jezus' opstanding zijn er voor iedereen. Jezus wil iedereen redden. Hij zegt tegen ons allemaal vandaag: Ik ben de Waarheid. Ik ben de Vrijheid. Kom bij mij, ik maak je vrij. Je bent een vrij mens want je hoeft niet langer in een vicieuze cirkel van zonde te zitten. Je kan uit die cirkel komen die je telkens vast laat lopen. Er is een andere weg

En als vrije mensen mogen wij ook anderen helpen om de vrijheid te zien. Want we zijn pas écht vrij als iedereen vrij is. Vrijheid is niet alleen iets van één individueel persoon, het is iets voor een hele gemeenschap, een hele maatschappij.

Daarom vind ik het ook zo goed en zo dapper dat onze landelijke kerk gezegd heeft: racisme is een vorm van onvrijheid en daarom moeten we het als een prioriteit van onze kerk maken om racisme tegen te gaan.

Want hoe is racisme dan onvrijheid? Het is onvrij voor de mensen die er het slachtoffer van worden. Zij kunnen hun leven niet leven zoals ze willen, want zij worden telkens tegengehouden door discriminatie. Maar het is ook onvrij voor de mensen die racistisch denken. Want als je écht vrij bent, dan kan je met iedereen een échte relatie aangaan. Dan kan je met iedereen vrienden worden, met iedereen goede collega's zijn. Maar je bent niet vrij als je negatief over iemand denkt omdat hij of zij een andere huidskleur heeft. Dat zorgt ervoor dat jij geen volledig mens kan zijn, geen mens kan zijn zoals God dat bedoelt heeft. Daarom zegt Jezus ook dat als je blijft zondigen je een slaaf blijft van de zonde. Als je blijft volharden in racisme, dan blijf je daar een slaaf van. Maar er is een manier om hier uit te komen: dat is de weg van Jezus. Want Jezus zegt: De waarheid zal je vrij maken. De waarheid is dan misschien wel hard en ongemakkelijk: Namelijk dat racisme nog veel dieper in onze samenleving zit dan we zouden willen en daarom ook in onszelf wortel heeft geschoten. We leven niet in een neutrale samenleving helaas. Dat is een

moeilijke waarheid, maar het is wel belangrijk om die onder ogen te zien. Want als we de waarheid durven onder ogen te zien, dan zijn we daadwerkelijk vrij. Vrij omdat we dan andere keuzes kunnen maken. Vrij om onze excuses aan te bieden. Maar vooral vrij ook om op een nieuwe manier met elkaar te gaan samenleven. Op basis van gelijkheid zónder mensen uit te sluiten.

Vrij worden van racisme is niet makkelijk en het is een proces wat lang duurt. Telkens, stapje voor stapje, moeten we ons eraan commiteren. En soms hebben we het nodig dat anderen ons helpen of dat wij anderen erbij helpen. Want vrijheid doen we samen. Vrijheid is actief. We kunnen er nooit zomaar te makkelijk tevreden mee zijn en denken dat we het nu wel hebben. Want er zijn altijd krachten actief die onze vrijheid af willen pakken.

Die krachten zien we heel in het groot, in de hele samenleving, maar ook in het kleine. We zien het namelijk ook telkens in ons eigen leven gebeuren. Dat we het gevoel hebben dat we niet écht vrij zijn, omdat er nog van alles is wat ons tegenhoudt. Daarom is het zo mooi dat de kerk een lange traditie heeft om de werken van barmhartigheid niet alleen maar letterlijk op te vatten, maar ook geestelijk. We hebben in het eerste deel van de preek gekeken naar hoe die bevrijding meer letterlijk op te vatten, in moderne slavernij en racisme.

Maar het is ook goed om te kijken naar de onvrijheid in onszelf en hoe we anderen ook kunnen helpen vrijer te zijn. Want ik denk dat het meeste dat ik tegen kom in mijn leven en mijn werk aan onvrijheid een negatief zelfbeeld is. Het gevoel dat je er eigenlijk weinig toe doet, eigenlijk niet echt meetelt, en dat anderen beter zijn dan jou. En daar kan je zo enorm in vast lopen en vast zitten. Vaak lukt het ook niet om daar zelf vanaf te komen. Omdat de patronen zo diep in je leven kunnen zitten. Daarom is het zo belangrijk dat we mensen om ons heen hebben die het ons toe durven zeggen: ja, jij bent een kostbaar kind van God. Ja, ik zie jou. Ja, je mag er zijn. Want op die manier kunnen wij als het ware de vrijheid verkondigen. Dat is ook een taak van de zeven werken van barmhartigheid. Verkondigen dat er een ander leven is, een leven met God, een leven dat je vrijmaakt. We hebben dat allemaal nodig dat mensen dat tegen ons zeggen.

Ik denk dat we er vaak niet van bewust van zijn hoe veel invloed we eigenlijk hebben. Hoe groot onze mogelijkheden zijn om anderen te helpen écht vrij te zijn. Maar een woord dat met overtuiging, met kracht gesproken is, dat kan levens veranderen. We mogen het de ander zeggen als een zegen: “ja, je bent

vrij.” “Ja, ik zie jou, als kostbaar, kwetsbaar mens.” “Ja, ik weet wat er gebeurd is in het verleden. Maar ik sta naast je, op weg naar een nieuwe toekomst.”

Laat daarom niemand je aanpraten dat je niet vrij bent. Een mens mag nooit de vrijheid van een ander mens inperken.

Spreek juist woorden van vrijheid. Zodat vrijheid telkens in ons hoofd en in ons hart zal zitten. We zijn geroepen om vrij te zijn, zegt Paulus. Vrijheid is dus een roeping. En we moeten die vrijheid ook goed gebruiken, zegt Paulus. Niet om puur en alleen ons eigen gedacht te willen doen, maar om dingen te doen die passen bij Gods nieuwe wereld.

En met die woorden van vrijheid gaan we op weg naar Pasen. Vandaag, Palmпасen, is de opmaat voor Pasen. Het gaat naar bevrijding toe. Bevrijding door het lijden en de dood heen. Maar Pasen is onderweg.

Amen.